

## TEORIE WINY

1. **Teorie psychologiczne** – płaszczyzna na jakiej poszukiwano istoty winy, to psychika sprawcy. Godząc się na pewne uproszczenie można powiedzieć, że teorie psychologiczne łączy podstawowe założenie, iż wina sprowadza się do **związku psychicznego sprawcy z czynem**.

a. Niektórzy przedstawiciele teorii psychologicznych przyjmowali, że wina stanowi związek o charakterze wolicjonalnym, stąd jeden z nurtów nazywany **teorią woli**. Według tej teorii związek między sprawcą a czynem miał polegać na tym, że sprawca chciał popełnienia czynu, a zatem obejmował go swoją wolą. Według jednego z jej twórców, zamiar nie mógł ograniczać się tylko do „chcenia”, ale również „godzenia się”.

b. Z racji tego, że teoria woli służyła do wyjaśnienia związku psychicznego sprawcy z czynem popełnianym umyślnie, ową więź należało ująć szerzej przyjmując, że ma ona charakter **intelektualny**. Tak powstała **teoria wyobrażenia** stanowiąca o tym, że nie tylko zamiar decyduje o owej więzi, ale również świadomość, że może dojść do popełnienia czynu zabronionego.

**Teorie te** nie były zbyt pomocne jednak przy czynach popełnianych w stanie nieświadomej nieumyślności, gdzie więzi psychicznej sprawcy z czynem w ogóle nie ma. Nadto podkreślano, że nie można sprowadzać istoty winy jedynie do związku psychicznego sprawcy z czynem.

2. **Teorie normatywne** – ujmowania winy nie należy ograniczać jedynie do samych przeżyć psychicznych sprawcy (umyślności lub nieumyślności), ale trzeba również poddać je ocenie, która sprowadza się do postawienia sprawcy zarzutu, że nie zachował się on zgodnie z obowiązującą normą prawną mimo, że w konkretnej sytuacji można było tego od niego wymagać.

a. **Wymagalność zgodnego z prawem zachowania się** – ma miejsce, gdy sprawca ze względu na swoje warunki osobiste i sytuację w jakiej się znalazł, może sprostać normie;

b. **Zarzucalność** będąca negatywną oceną zachowania sprawcy wyrażająca się w postawieniu mu zarzutu, że zachował się nie tak, jak należało, mimo że mógł zachować się inaczej.

**Kompleksowa teoria normatywna oraz czysta teoria normatywna zwana finalną.**

3. **Nowe teorie winy**

- a. **Wina ujmowana funkcjonalnie** – gdzie kara wymierzana jest nie dlatego, że sprawca zawinił – ale – winę przypisujemy sprawcy dlatego, że zasłużył on na karę.
- b. **Wina jako relacja** – wina nie jest samodzielny bytem, ale stanowi nazwę zbioru stanowiącego relację zawinienia. (relacja podobna do „przyjaźni”, „ojcostwa”).

*J. Giezek [w:] M. Bojarski (red.) Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna,  
Warszawa 2017*